

DELO IN ZAPOSLOVANJE NA ČRNO

TUJCI

Borut MARAŽ

Nova Gorica, dne 15.11.2023

ZPDZC-1

Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (ZPDZC-1)

- **Uradni list RS, št. 32/14, 47/15 – ZZSDT, 43/19, 121/21 – ZJN-3B in 78/23 – ZORR**
- **uporaba od dne 18.08.2014**

ZPDZC-1 vsebuje določbe, ki določajo kaj se šteje za oziroma kaj je:

- **delo na črno**
- **omogočanje dela na črno**
- **zaposlovanje na črno**
- **nedovoljeno oglaševanje**
- Določa dejavnosti in dela, ki se ne štejejo za delo ali zaposlovanje na črno
- Določa nadzorne organe

ZPDZC-1

Drugi predpisi, posredno povezani z izvajanjem nadzorov po ZPDZC-1

- ***Zakon o delovnih razmerjih – ZDR-1***
- ***Zakon o urejanju trga dela – ZUTD***
- ***Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev – ZZSDT***
- ***Zakon o čezmejnem izvajanju storitev – ZČmIS-1***
- ***Zakon o tujcih – ZTuj-2***
- ***Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju – ZPIZ-2***
- ***Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju – ZZZVZZ***
- ***Zakon o storitvah na notranjem trgu – ZSNT***
- ***Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja – ZMEPIZ-1***

ZPDZC-1

Osnovni pojmi

- ***Državljan ali državljanica tretje države***
- ***Nezakonita zaposlitev***
- ***Nezakonito prebivanje***

ZPDZC-1

Zaposlovanje, samozaposlovanje in delo državljanov držav članic EU, EGP in Švicarske konfederacije

- ***Prost dostop na slovenski trg dela – ni potrebe po nobenem dovoljenju***
- ***Sklenitev pogodbe o zaposlitvi ali druge pogodbe o delu***
- ***Prijava v predpisana obvezna socialna zavarovanja (posebnosti v primeru, da je delavec prijavljen v obvezna socialna zavarovanja v matični državi oziroma nima v RS urejenega obveznega zdravstvenega zavarovanja)***
- ***Prijava prebivališča v primeru zadrževanja na območju RS nad 90 dni***

ZPDZC-1

Zaposlovanje, samozaposlovanje in delo državljanov tretjih držav

- ***Enotno dovoljenje za prebivanje in delo***
 - za zaposlitev, samozaposlitev in delo
 - za zaposlitev
 - za podaljšanje enotnega dovoljenja zaradi zaposlitve
 - za usposabljanje in izpolnjevanje tujcev
 - za individualne storitve tujcev v primeru posebnega specialističnega znanja tujca ali za zastopnika
- ***Enotno dovoljenje zaradi opravljanja dela kot samozaposlena oseba***
- ***Enotno dovoljenje za čezmejna opravljanja storitev z napotenimi delavci***
- ***Enotno dovoljenje za dnevnega migranta***

ZPDZC-1

Zaposlovanje, samozaposlovanje in delo državljanov tretjih držav

- ***Dovoljenje za začasno prebivanje (ki ni izdano zaradi zaposlitve ali dela) s pravico „PROSTEGA DOSTOPA NA TRG DELA“***
 - prebivanje zaradi združitve družine s slovenskim državljanom
 - prebivanje na podlagi dovoljenja za stalno prebivanje
 - prebivanje na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje tujca slovenskega rodu
 - prebivanje na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje kot žrtve trgovine z ljudmi ali nezakonitega zaposlovanja
 - prebivanje na podlagi priznanja pravice do mednarodne zaščite ali priznanja statusa osebe z začasno zaščito

ZPDZC-1

Zaposlovanje, samozaposlovanje in delo državljanov tretjih držav

- ***Dovoljenje za začasno prebivanje (ki ni izdano zaradi zaposlitve ali dela) z označbo „DOVOLJEN DOSTOP NA TRG DELA“***
 - Odloča ZRSZ

ZPDZC-1

Delo državljanov tretjih držav na podlagi pogodb civilnega prava

- *na podlagi soglasja k ED za individualne storitve tujca*
- *na podlagi soglasja k ED za zaposlitev, samozaposlitev ali delo*
- *v primeru pravice prostega dostopa na trg dela*
- *na podlagi enoletne zaposlitve v skladu z delovnimi dovoljenji, izdani v skladu z določbami Sporazuma BiH oziroma Srbija (pridobi se pravica do prostega dostopa na trg dela)*
- *na podlagi delovnega dovoljenja za sezonsko delo v kmetijstvu*
- *na podlagi dovoljenja za prebivanje, ki ni izdano zaradi zaposlitve, samozaposlitve ali dela*

ZPDZC-1

Zaposlovanje, samozaposlovanje in delo državljanov tretjih držav

- ***Na podlagi drugih dovoljenj (izdaja ZRSZ)***
 - sezonska dela v kmetijstvu (do 90 dni)
 - zaposlitve državljana BiH (kot soglasje k ED)
 - zaposlitev državljana Srbije (kot soglasje k ED)

ZPDZC-1

Ključno začetno vprašanje za vodenje nadzora zaposlovanja na črno

➤ ***Zakonito prebivanje v RS***

- določbe 1. ali 2. ali 4. alineje 1. odstavka 5. člena ZPZDC-1

➤ ***Nezakonito prebivanje v RS***

- določbe 6. alineje 1. odstavka 5. člena ZPZDC-1

ZPDZC-1

Določbe 6. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1 (nezakonita zaposlitev državljana tretje države)

- ***neobstoj nobenega dovoljenja za zakonito prebivanje v RS***
- ***obvestitev in predaja državljan tretje države policiji***
- ***obveznosti delodajalca, ki je nezakonito zaposlil državljana tretje države***
- ***vodenje UP in sankcioniranje (postopek o prekršku, podaja kazenske ovadbe, ipd.)***

ZPDZC-1

Primer 1

- *delavec iz tretje države nima dovoljenja za zakonito prebivanje v RS*
- *delavec opravlja pri določenem delodajalcu delo v odvisnem delovnem razmerju (lahko ima tudi sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, ki je v tem primer v skladu z določbami 23. člena ZDR-1 nična)*

Kršitev določb 6. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1

ZPDZC-1

Določbe 1. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1 (zaposlitev državljana tretje države na podlagi pogodbe o zaposlitvi)

- *obstoj ustreznega dovoljenja za zakonito prebivanje in delo v RS*
- *obstoj pogodbe o zaposlitvi*
- *obstoj prijave delavca v obvezna socialna zavarovanja*
- *obstoj druge ustrezne listinske dokumentacije (npr. soglasje za zaposlitev, kot priloge k ED, informativni list, ipd.)*
- *obveznosti delodajalca, ki je zaposlil državljana tretje države na črno*
- *vodenje UP in sankcioniranje (postopek o prekršku, podaja kazenske ovadbe, ipd.)*

ZPDZC-1

Primer 2

- *delavec iz tretje države ima dovoljenja za zakonito prebivanje in delo v RS ter tudi soglasje za zaposlitev pri delodajalcu*
- *delodajalec ni prijavil delavca v obvezna socialna zavarovanja*

Kršitev določb 1. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1

ZPDZC-1

Primer 3

- *delavec iz tretje države ima dovoljenja za začasno prebivanje v RS zaradi združitve družine z državljanom tretje države, brez označbe „Prost dostop na trg dela“*
- *delavec opravlja pri določenem delodajalcu delo v odvisnem delovnem razmerju (lahko tudi ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, ki je v tem primer v skladu z določbami 23. člena ZDR-1 nična)*

Kršitev določb 1. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1

ZPDZC-1

Primer 4

- *delavec iz tretje države ima dovoljenja za zakonito prebivanje in delo v RS ter tudi soglasje za zaposlitev pri delodajalcu*
- *delavec ima z delodajalcem sklenjeno pogodbo o zaposlitvi ter je s strani le-tega prijavljen tudi v obvezna socialna zavarovanja*
- *delavec opravlja pri delodajalcu delo na drugem delovnem mestu kot mu je bilo izdano soglasje*

Ni kršitev določb ZPDZC-1, temveč kršitev določb ZZSDT (odstop IRSD)

ZPDZC-1

Primer 5

- *delavec iz tretje države ima dovoljenja za zakonito prebivanje in delo v RS ter tudi soglasje za zaposlitev pri delodajalcu A*
- *delavec opravlja delo v odvisnem delovnem razmerju pri delodajalcu B (lahko tudi ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, ki je v tem primer v skladu z določbami 23. člena ZDR-1 nična)*

Kršitev določb 1. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1

ZPDZC-1

Določbe 2. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1 (delo državljanov tretje države na podlagi pogodbe civilnega prava)

- ***obstoj ustreznega dovoljenja za zakonito prebivanje v RS***
- ***obstoj pogodbe civilnega prava***
- ***obstoj prijave delavca v obvezna socialna zavarovanja***
- ***obstoj druge ustrezne listinske dokumentacije (npr. ustrezno soglasje za delo na tej delovno pravni podlagi, kot priloge k ED, informativni list, ipd.)***
- ***obveznosti delodajalca, ki je nezakonito dovolil delo državljanu tretje države na podlagi pogodbe civilnega prava***
- ***vodenje UP in sankcioniranje (postopek o prekršku, podaja kazenske ovadbe, ipd.)***

ZPDZC-1

Primer 6

- *delavec iz tretje države ima dovoljenja za zakonito prebivanje in delo v RS ter tudi soglasje za zaposlitev pri delodajalcu A*
- *delavec opravlja delo na podlagi pogodbe civilnega prava pri delodajalcu B*

Kršitev določb 2. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1

ZPDZC-1

Določbe 4. alineje 1. odstavka 5. člena ZPDZC-1 (delo državljana tretje države, ki ima status dijaka ali študenta)

- *obstoj ustreznega dovoljenja za zakonito prebivanje v RS*
- *obstoj napotnice ali pogodbe civilnega prava*
- *obstoj prijave delavca v obvezna socialna zavarovanja, v primeru dela na podlagi pogodbe civilnega prava*
- *obstoj druge ustrezne listinske dokumentacije (npr. dokazilo o vpisu v določen študijski program, ipd.)*
- *obveznosti delodajalca, ki je nezakonito dovolil delo državljanu tretje države, ki ima status študenta*
- *vodenje UP in sankcioniranje (postopek o prekršku, podaja kazenske ovadbe, ipd.)*

ZPDZC-1

Posebni primeri nadzorov

- ***Napoteni delavci delodajalcev s sedežem v EU, EGP ali Švicarske konfederacije***
 - predložitev pogodbe med naročnikom in izvajalcem
 - potrdilo o opravljeni prijavi začetka izvajana storitev, izdano s strani ZRSZ
 - izvod pogodb o zaposlitvi (prevod v slovenski jezik)
 - evidenca prisotnosti (prevod v slovenski jezik)
 - dokazilo o izplačanih plačah ali drug ustrezen dokument (prevod v slovenski jezik)
 - potrdilo A1

Ni kršitve določb ZPDZC-1, sum kršitve določb ZZSDT (predaja IRSD)

ZPDZC-1

Posebni primeri nadzorov

- ***Napoteni delavci delodajalcev s sedežem v tretjih državah***
 - v primeru ugotovitve, da delavci opravljajo delo za delodajalca iz tretjih držav, ugotovitve odstopimo v reševanje IRSD.

Ni kršitve določb ZPDZC-1, sum kršitve določb ZZSDT in ZTuj-2
(predaja IRSD)

ZPDZC-1

Posebni primeri nadzorov

- ***Državljan tretje države ima enotno dovoljenje za prebivanje in zaposlitev, po trem mesecih bivana in dela v RS pa se pri AJPES registrira še kot samostojni podjetnik posameznik***

Kršitev določb 2. alineje 3. člena ZPDZC-1 (delo na črno)

ZPDZC-1

Posebni primeri nadzorov

- ***Državljan tretje države nima ustreznega dovoljenja za zakonito prebivanje v RS ter opravlja delo v lastnem imenu in za lasten račun, kot fizična oseba***

Kršitev določb 6. alineje 3. člena ZPDZC-1 (delo na črno), sum kršitve določb ZTuj-2 (predaja policiji)

ZPDZC-1

Zaključevanje postopka nadzora dela in zaposlovanja n črno

- ***upravno postopanje (izdaja prepovedne odločbe ali sklepa o UP)***
- ***sankcioniranje***
 - vodenje postopka o prekršku zoper delodajalca ter zoper državljana tretje države v skladu z določbami od 21. do 26. člena ZPDZC-1
 - podaja kazenske ovadbe zoper delodajalca v skladu z določbami 199. člena KZ-1

ZPDZC-1

Druge posledice za delodajalca, ki zaposluje na črno

- ***izločitev iz postopkov javnega naročanja in izguba ali omejitev pravic do javnih sredstev ter obveznosti njihovega vračila v skladu z določbami 27. člena ZPDZC-1 (prepoved velja 5 let)***

ZPDZC-1

Razlogi za začetek postopka nadzora s področja zaposlovanja in dela na črno pri določenem delodajalcu

- *prijave*
- *analiza tveganja*
- *zaznave na terenu*
- *letni plani nadzorov*

ZPDZC-1

Izvajalci postopkov nadzora s področja zaposlovanja in dela na črno:

- ***inšpektorji***
- ***uslužbenci MO***

ZPDZC-1

Postopanje v postopku nadzora s področja zaposlovanja in dela na črno:

- ***priprava***
- ***ugotovitveni postopek (na terenu ali iz pisarne)***
- ***izdaja zapisnika (različne vrste)***
- ***izdaja upravnega akta (odločbe ali slepa)***
- ***sankcioniranje***

ZČmIS-1

Nove pristojnosti nadzorne FURS:

15. člen

(pogoji za čezmejno izvajanje storitev tujih samozaposlenih oseb)

Tuja samozaposlena oseba čezmejno izvaja storitev v Republiki Sloveniji pod pogoji, da:

1. razpolaga z veljavnim potrdilom A1, ki ustreza opredelitvi čezmejnega izvajanja storitve samozaposlene osebe,
2. se storitev izvaja v okviru dejavnosti, za katere je samozaposlena oseba registrirana v državi, v kateri ima sedež, in
3. se storitev izvaja na podlagi sklenjene pogodbe z naročnikom storitve oziroma v primeru mednarodnega prevoza na podlagi dokumentacije iz 2. in 3. točke devetega odstavka 16. člena tega zakona.

**SKUPAJ USTAVIMO DELO IN
ZAPOSLOVANJE NA ČRNO -
ZA SVETLO PRIHODNOST!**

DELO NA **ČRNO** -
ČRNA PRIHODNOST!

Hvala za pozornost!